Nicolae Vasile

SISTEMISMUL

Editura Favorit

Nicolae Vasile

SISTEMISMUL
De la Şcoala peripatetică la Globalizare

Nicolae Vasile (n. 16 iunie 1954, Ludești, Dâmbovița), studii liceale la Găești și Mangalia, studii universitare și doctorat în științe tehnice la București, profesor universitar, inginer, jurnalist, scriitor, membru al Academiei de Științe Tehnice (din 1998), al Societății Scriitorilor Târgovișteni (2011) și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști (2015). A debutat publicistic în urmă cu peste 20 de ani, cu un eseu apărut în revista bucureșteană „Lucrările ICPE", nr. 1–2/1996. Ulterior, va publica o serie de romane, volume de eseistică, plachete de versuri și proză scurtă. Totodată, este directorul revistei „Cronos-Penița de aur" (din 2013), iar de-a lungul timpului a fost/este redactorul-șef al publicațiilor „Lucrările ICPE" (1993–2005); „Literar ing", suplimentul literar al revistei „Univers ingineresc" (din 2013), coordonator al Cenaclului literar „Literar ing" al AGIR (tot din 2013), senior editor al revistelor „Bogdania" (din 2013), „Amprentele sufletului" (din 2015) și „Cronica Timpului" (din 2015). A mai publicat în revistele „Gândul anonimului", „Chronos", „Apollon", „Independența română" ș.a.

Laureat al Premiului „Costache Olăreanu" al Societății Scriitorilor Târgovișteni, pentru eseu, pe anul 2012 (pentru cartea *Reinventarea omului*) ș.a. Este o prezență constantă în antologiile de poezie contemporană și în mediul on-line, inclusiv pe *Youtube*.

Nicolae Vasile

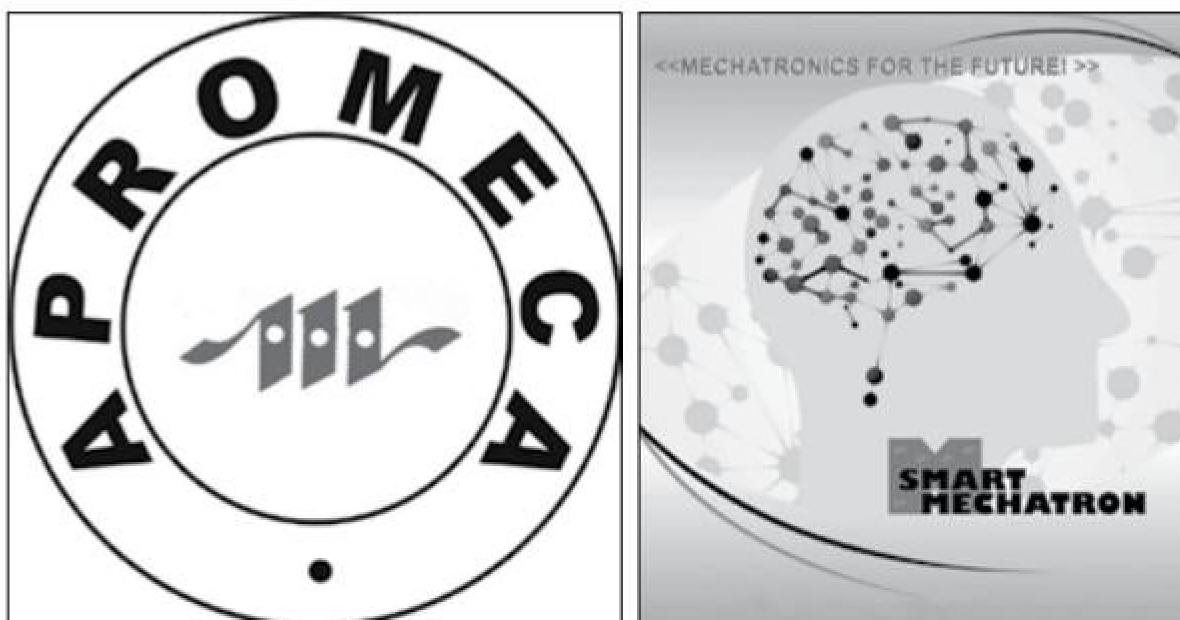
SISTEMISMUL

De la Şcoala peripatetică la Globalizare

Editura Favorit
Bucureşti, 2017

Lucrare apărută cu sprijinul:

Coperta 1: prelucrare după http://deviantart.com
Desen coperta 4: Nicolae Vasile
Copertă & layout: Dana-Irina Stănculea
Redactor: Dan Gîju

e-mail: editura.favorit@yahoo.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
VASILE, NICOLAE
Sistemismul : De la Şcoala peripatetică la Globalizare / Nicolae Vasile. - Bucureşti : Favorit, 2017
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-8804-15-6
1

Motto:

Universul este ciclic,
omul la fel,
dar Dumnezeu
ne vrea exponenţiali.
N.V.

Dialoguri, altfel decât ale lui Platon

Prolog

Dialogul, ca metodă filozofică, atribuit lui Platon (427 î.H.–347 î.H.), constă în discuțiile acestuia, sau ale altor filozofi contemporani lui, cu magistrul lor Socrate (cca 470 î.H.–399 î.H.), dar are la bază ceea ce Aristotel (384 î.H.–322 î.H.), urmașul amândurora, avea să numească și să teoretizeze, mai târziu, ca fiind logica binară. Ajungerea la adevăr prin dialog are și un nume, *maieutică*, într-un fel, opusul *dialecticii*, care desemnează drumul spre adevăr prin contradicții și care își are rădăcinile tot din acea perioadă, fiind dezvoltată, ulterior, în epoca modernă, de către filozoful german G.W.F. Hegel (1770–1831).

Forma primordială de binarism studiată, a fost *bine–rău*. Căile și mijloacele care conduc spre bine, au fost denumite *virtuți*, iar cele care duc spre rău, *vicii*.

O axiomă care a influențat decisiv teoria dreptului penal – socratică, valabilă parțial și în zilele noastre – spune că orice om sănătos mintal acționează în direcția binelui, faptul că sunt destule rele pe Pământ provenind din definirea diferită a binelui și a răului. Iată *o primă problemă rezultată din logica binară: definirea entităților contrare.*

Socrate a fost foarte preocupat de educația politicienilor. El considera că *scopul clasei politice trebuie să fie asigurarea fericirii poporului* și acesta nu putea fi atins decât cu niște politicieni educați în problemele filozofiei, în găsirea și promovarea virtuților și a virtuoșilor. Când politicienii nu evoluau pe direcția corectă, poporul trebuia educat să protesteze pentru îndreptarea acestora, și așa *a apărut prima democrație din istorie*.

Evident că politicienilor nu le-a plăcut ideea conștientizarii maselor,

aceasta îngreunându-le activitatea și, drept urmare, l-au arestat pe Socrate, acuzându-l de instigare la nesupunere a populației. A apărut, astfel, ceea ce a intrat în istorie sub denumirea de *Procesul lui Socrate*, care pune pentru prima dată în istorie *problema diferenței dintre dreptate și legalitate*. În urma acestui proces, el a fost condamnat la moarte. Socrate, ca un mare contributor la construirea primei democrații din istorie, dădea o mare importanță legalității, pentru stabilitatea societății, dar era pe deplin convins că în cazul său s-a făcut o mare nedreptate. *Pus în situația de a alege – i s-a oferit această posibilitate celui mai mare filozof al vremurilor respective, între instabilitatea societății, prin derogarea de la legalitate, și păstrarea convingerilor sale, cu prețul vieții – a ales varianta a doua.*

Vedem, deci, mulțimea orientată cu toată convingerea spre *căutarea binelui*. Doar că, în această goană după bine, fără să vrea, unii au mai încălcat calea spre bine a altora, producând și rele, care pentru a le fi iertate s-au

îndreptat spre Dumnezeu, situație de care a profitat din plin Biserica.

Aceasta a fost acum peste două mii de ani!... Între timp, au apărut multe noutăți în logică, în etică etc. Cum ar suna dialogurile lui Platon acum?... Să zicem, generic, între un cetățean obișnuit și un înțelept:

Cetățeanul:

– Înțeleptule, pot să te întreb ceva?

Înțeleptul:

– Da, întreabă-mă!...

Îi pune întrebarea, primește răspunsul, după care, contrariat, cetățeanul reacționează:

– Bine, bine... dar unui alt cetățean, înaintea mea, despre același lucru, i-ai răspuns altceva!

– Așa este, ai dreptate!...

– Păi... și cel dinainte?

– Și el avea dreptate!

– În acest caz, cum vine treaba?! Adică, și el are dreptate, și eu am dreptate!... Dacă apare altul, cu aceeași întrebare, îi vei spune altceva?...

– Și acela va avea dreptate!

– Dar... înțeleptule, cu scuzele de rigoare, nu există o singură dreptate?...

– E-heei, asta era pe vremea lui Aristotel!... Logica binară a ținut vreo două mii de ani, numai că, între timp, un polonez a găsit *logica trivalentă*, cu trei adevăruri adică...

– Și dacă apare un al patrulea cetățean și te întreabă, el ce vină are că a întârziat un pic și nu intră între primii trei?...

– Exact așa a gândit și Grigore Moisil, român de-al vostru, și a introdus *logica polivalentă*!...

– Adică, sunt o mulțime de dreptăți?!... Fiecare cu dreptatea lui?

– Nu numai atât, pentru că a mai apărut unul de prin Azerbaidjan, școlit în Iran, și care acum este american, inventatorul *logicii fuzzy*, care spune că există o infinitate de dreptăți.

– O, Doamne!... Să înțeleg că dacă, cândva, un biet popor alerga după un singur „bine", acum aleargă după o infinitate de variante de „bine"?

– Exact așa și este! Și... cum populația lumii reprezintă, totuși, un număr finit, înseamnă că fiecare om poate avea câte o infinitate de variante de „bine propriu".

– Asta nu este un fel de *anarhie a binelui*?...

– Da... numai că noi nu putem schimba realitățile, asta este treaba lui Dumnezeu, noi trebuie să găsim soluții, să ne adaptăm la acestea.

– Tehnica, de la un timp încoace, mereu înaintea filozofiei, a găsit-o!... Acum, se trage cu tunul într-o direcție oarecare, alta decât locul unde se află ținta, iar obuzul se orientează singur și o găsește. Biata țintă!...

– Ce vrei să spui?...

– Că omul de azi trebuie să găsească o astfel de soluție și pentru țintele lui, cele umane, în număr infinit, după cum am mai spus!...

– Cum?...

– Să se inspire, în viață, din realizările tehnicii!...

– Cândva era invers!...

– Așa este, ai dreptate!...

– Este, și asta, una din acea infinitate de dreptăți?...

– Da, mă bucur că ai început să pricepi ceva din *logica fuzzy*. Succes!

O nouă viziune a raportului dintre religie, logică și filozofie

Eforturile omului, în direcția înțelegerii a ceea ce se întâmplă în jurul său, de unde vine și unde se duce, au existat dintodeauna. Această problematică a fost mereu la granița dintre religie, știință și filozofie, toate acestea evoluând continuu, existând preocupări ale reprezentanților tuturor părților de a-și reconsidera poziția în funcție de progresele din fiecare domeniu.

Lucrarea de față propune o nouă viziune a raportului dintre cele trei părți în funcție de rezultatele majore din științele exacte, dar și din cele inginerești precum logica matematică, fizica cuantică, teoria sistemelor,

teoria entropiei, teoria constructală etc.[1] Există o serie de explicații pe care știința le-a găsit, la fenomene care anterior nu aveau soluții raționale, asistând astfel la o evoluție dinspre metafizică spre pragmatism.

Această schimbare de situație a fost sesizată și de către Alexandru Dragomir, care afirmă: „A existat o vreme în care omul și umanitatea se priveau pe sine numai în raport cu Dumnezeu (transcendentul) și cu natura (diferitul, altceva-ul, străinul). [...] Dar, se va spune, lumea tehnicii nu este și ea o lume?... În lumea tehnicii, noi suntem acasă și totodată suntem străini de ea. Oricine știe să apese pe butoane sau pe clape fără să știe cum funcționează «minunile» tehnicii. [...] Reușita tehnicii nu constă în prodigioasa investiție de inteligență, ci în faptul că produsele ei sunt utilizate în mod democratic. Lumea naturii a fost înlocuită de aceasta nouă

[1] Nicolae Vasile, *Analiza sistemică a științelor tehnice, economice și umaniste*, revista „Techno Market", nr. 5(46)/2014.

lume care ne este simultan familiară și străină. [...] Iar transcendentul? A dispărut el oare de tot? Nici vorbă. Trancendentul continuă să fie, dar ca un apendice al lumii tehnicii și într-o formă temporală. Trancendentul se numește acum progres. Viitorul ca progres al tehnicii este substitutul modern al transcendentului."[2]

Noile modele filozofice caută să țină cont tot mai mult de cuceririle matematicii, la nivelul ansamblului, de cele ale fizicii, la nivelul percepției, și de progresele remarcabile din inginerie, la nivelul acțiunilor, prin dezvoltarea căilor și mijloacelor. Aceasta este ceea ce își propune să prezinte această carte, toate legate într-o nouă teorie numită *sistemism*.

[2] Alexandru Dragomir, *O teză de doctorat la Dumnezeu*, Editura Humanitas, București, 2016, p. 150–151.

Evoluția raportului dintre religie, filozofie și știință

Religia, cu rol de refugiu al omului în fața întâmplărilor pe care nu și le putea explica, a fost, în același timp, prima modalitate de echilibrare mentală a acestuia. Credința în forțe supranaturale, întruchipată în una (monoteism) sau mai multe persoane (politeism), cu chipul și asemănarea omului, capabile să explice și să rezolve tot ce omul nu putea, a stat la baza primelor forme de religie din istoria omenirii. În diverse locuri din lume, religia era mai slabă sau mai puternică în funcție de evenimentele socio-istorice trăite de aceste comunități la momentele respective.

Putem considera că *știința* a apărut atunci când primul om a încercat trecerea explicațiilor întâmplărilor universului de la cele religioase la cele naturale. Acesta a fost matematicianul grec Thales din Milet (640 î.H.–550 î.H.), care a contribuit la dezvoltarea astronomiei, fiind considerat părintele științelor.

Filozofia, ca noțiune, cu sensul etimologic de „dragoste de înțelepciune”, a fost menționată pentru prima dată de alt matematician grec, și anume de Pitagora (580 î.H.–495 î.H.). Pitagora este considerat, așadar, părintele filozofiei.

Raportul religiei cu știința și filozofia nu a fost niciodată pașnic. Religia fiind, încă de la începuturile sale, instituționalizată prin Biserică, sub diferitele ei forme, a împiedicat manifestarea liberă a celorlalte două, care s-au organizat instituțional mult mai târziu. O primă epocă în care știința și filozofia au reușit să se organizeze a fost cea din timpul *Academiei lui Platon*. Aceasta a fost înființată de Platon încă

din perioada lui Socrate, mentorul său, și a continuat și în timpul lui Aristotel, discipolul lui Platon. Socrate a profitat de o relativă slăbiciune a Bisericii și a pus bazele multor ramuri ale filozofiei, fiind un creator de epocă, astfel că ulterior s-au consacrat termenii *presocratic* respectiv *postsocratic*, pentru fixarea în timp a diferitelor evenimente din evoluția filozofiei. Dorința marelui filozof, declarată, era ca și politicienii, sau în special aceștia, să beneficieze de binefacerile gândirii filozofice, considerând că aceasta le va fi folositoare în atingerea menirii lor, aceea de a aduce fericirea poporului. Apropierea lui Socrate de mediul politic i-a fost fatală, reprezentanții acestuia condamnându-l la moarte pentru blasfemie și influențarea negativă a societății. Religia nu era străină de această turnură a situației. Foarte convins de corectitudinea ideilor sale, Socrate a refuzat oferta autorităților de a-l ierta în schimbul dezicerii de filozofia sa.

Reprezentanții științei acumulau în acest timp cunoștințe importante, pe baza cărora explicau apariția și evoluția universului prin concepte mecaniciste care, amestecate în anumite aspecte și cu intervenția lui Dumnezeu, ajunseseră să fie însușite și de Biserică, în toate Pământul fiind considerat centrul universului.

O următoare perioadă, cu sacrificii umane din domeniile știință respectiv filozofie, a fost cea a Inchiziției. Mulți filozofi și oameni de știință au plătit cu libertatea, sau chiar cu viața, pentru convingerile lor. Principala idee pentru care știința și filozofia au intrat în conflict cu Biserica l-a constituit cea a geocentrismului. Cel jertfit a fost Giordano Bruno (1548, Nola/Campania–1600, Roma), teolog și filozof umanist italian din epoca Renașterii, condamnat de tribunalul Inchiziției la ardere pe rug pentru concepția sa diferită de cea a Bisericii.

Dacă până în secolul al XVIII-lea, abordarea comună a filozofiei și științei era cea mecanicistă, după aceea, prin

apariția electromagnetismului, s-a deschis o nouă cale de cooperare între știință și filozofie, mai ales în domeniul înțelegerii mai aprofundate a cunoașterii raționale. Deși fenomene din domeniul electricității și magnetismului au fost observate din cele mai vechi timpuri (fulgere, respectiv manifestările de atracție magnetică ale unor minereuri care conțineau oxizi de fier, menționate pentru prima dată în provincia greacă Magnesya, de unde și numele), încercările de a găsi explicații științifice pentru acestea au apărut mult mai târziu. Și electromagnetismul, ca și anterior mecanica, a pornit de la percepția unor fenomene naturale care au contribuit ulterior, prin inducție, la constiturea unor teorii cu un grad important de generalitate. Totuși, ulterior, prin intuiții geniale ale unor filozofi sau ale unor oameni de știință, confirmate de experimente celebre, s-a ajuns la definirea noțiunii de *câmp*, care este altceva decât materia, și care a contribuit decisiv la explicarea

fenomenelor gravitației, luminii, comunicațiilor etc.

Primul experiment din domeniul electricității care a condus și la apariția întâiului produs electric brevetat din istorie a fost paratrasnetul, în anul 1753, în SUA. Autorul acestuia, Benjamin Franklin (17 ianuarie 1706, Boston–17 aprilie 1790), una dintre cele mai cunoscute personalități din istoria Statelor Unite, diplomat, om de știință, inventator, filozof, profesor și om politic, a profitat de nonconformismul religios din acea perioadă din SUA, înainte de Independență, pentru a studia un fenomen care în Europa era un subiect tabu, din cauza Bisericii, care considera că fulgerul și trăznetul sunt fenomene a căror explicație ține de domeniul divinității. Acest succes a descătușat o serie de eforturi care au condus și la alte rezultate notabile într-o perioadă relativ scurtă.

Metodele teoretice utilizate în electromagnetism se constituie într-o dovadă importantă a posibilității de existență a apriorismului în

cunoașterea rațională. Câmpul electric, câmpul magnetic și toate celelalte mărimi electromagnetice, precum curenți, tensiuni, fluxuri etc., nu pot fi percepute cu nicio formă a simțurilor omului. Acestea pot fi sesizate doar prin efectele perceptibile pe care le produc, precum lumină, caldură, forțe, cupluri etc. Toate acestea vin în susținerea unei viziuni transcedentale a filozofiei, dar, în același timp, în triunghiul religie–știință–filozofie, reduce și mai mult latura aferentă religiei.

Poate să dispară de tot vreuna din aceste laturi? Știința nu va dispărea niciodată, fiind un instrument de cunoaștere în continuă creștere. Filozofia, utilizând și interpretând corect cuceririle științei, va avea permanent obiect de activitate. Religia are în continuare ceva imbatabil, în competiția cu celelalte laturi ale cunoașterii. Creațiile lui Dumnezeu – ființe, plante – se nasc dintr-o formă sau alta de sămânță, cresc și apoi mor. Creațiile omului, din ce în ce mai

complexe, datorită aportului tot mai important al științei, se construiesc, funcționează și apoi mor. Acestea nu pot crește printr-un mecanism propriu, interior. Samovarul nu va crește și, niciodată, nu va deveni locomotivă!...

Bazele sistemismului

Ceea ce este cunoscut în prezent ca *Teoria sistemelor* a apărut pentru prima dată în cartea *Psychologie consonantiste* (Editura Maloine, Paris, volumul I în anul 1938 și volumul II în anul 1939) a medicului militar Ștefan Odobleja (13.10.1902–4.09.1978), filozof și scriitor român. Deși ideea de principiu a provenit din psihologie, o știință desprinsă din filozofie, evoluția următoare a fost spre o abordare matematică a acestei teorii, facută de către Norbert Wiener (26.11.1894, SUA–18.03.1964, Stockholm), matematician american, în opera sa *Cybernetics or Control and*

Communication in the Animal and the Machine (1948). Aceasta a direcționat aplicațiile ulterioare ale teoriei sistemelor în domeniul tehnicii de calcul, unde, prin contribuțiile ulterioare ale mai multor alți savanți s-a ajuns la apariția calculatorului electronic.

Sub denumirea – folosită de mulți în domeniul tehnic – de *sistem cu reglaj automat,* această teorie a cunoscut o amplă dezvoltare în reglarea diverselor mărimi fizice precum temperatură, presiune, turație, viteză, poziție, curenți, tensiuni etc. Structura unui asemenea sistem de reglaj conține o buclă care are la intrare *valoarea țintă* a mărimii respective, la ieșire *valoarea reală* a acesteia, în latura superioară directă *regulatorul* (un dispozitiv decisional de comandă) și *elemente de execuție,* pentru modificarea mărimii reglate, alimentate de la o sursă de *energie*, iar în latura inferioară un *traductor* care compară permanent valoarea reală a mărimii reglate cu valoarea țintă. Fenomenul de reglare are loc în această

buclă închisă pe traseul regulator – elemente de execuție – traductor, până când valoarea reală ajunge la valoarea țintă. Astfel, orice țintă poate fi atinsă dacă pentru mărimea respectivă există cel puțin un traductor, un instrument de modificare a valorii acesteia și suficientă energie.

De fapt, Norbert Wiener o denumise anterior *teoria atingerii țintelor*, prima aplicație a sa, pentru care fusese finanțat, fiind cea a îmbunătățirii prin mijloace științifice a posibilității atingerii țintelor de pe avioanele americane.

Notorietatea și credibilitatea metodei, provenite din rezultatele practice foarte bune obținute în domeniile tehnice menționate mai sus, au condus la inerdisciplinarizarea metodei. Primul domeniu netehnic unde s-a aplicat teoria sistemelor a fost cel economic, prin aceasta realizându-se modelarea strategiilor, cu rezultate deosebite în managementul strategic, analiza crizelor etc. Similitudinea în abordarea interdisciplinară *economic-*

tehnic constă în relaționarea: *misiune* – țintă, *metode* – regulator, *instrumente* – elemente de execuție, *resurse* – energie și *monitorizare* – traductor.[3] Rezultatele obținute și perspectiva dezvoltărilor ulterioare a făcut ca noul tip de abordare, cea sistemică, să fie foarte promițătoare pentru domeniul economic.

Aceste rezultate ne conduc spre ideea unei dezvoltări a aplicațiilor teoriei sistemelor și spre domeniul umanist de unde, de altfel, a pornit ideea inițială de reglaj în buclă închisă, deja amintita carte a lui Ștefan Odobleja, *Psihologia consonantistă*.

Abordarea sistemică din domeniul umanist presupune lărgirea criteriului de similitudine interdisciplinară prin extensia cazului precedent, în noua situație fiind o triplă echivalare: umanist – economic – tehnic. La nivelul componentelor de sistem, tripla relaționare devine *dorință* – misiune –

---

[3] Maria Niculescu, Nicolae Vasile, *Epistemologie. Perspectiva interdisciplinară*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011.

țintă, *căi* – metode – regulator, *mijloace* – instrumente – elemente de execuție, *har* – resurse – energie și *percepție* – monitorizare – traductor.

Prin prisma analizei sistemice a unui sistem umanist, în structura *dorință – har – căi – mijloace – percepție*, putem spune că orice dorință poate fi atinsă dacă există har suficient, căile și mijloacele de ajustare a realității pentru a ajunge la nivelul dorinței pe baza percepției permanente a stării reale comparativ cu dorința.[4]

Există lucrări de mare notorietate din domeniul psihologiei care propun o abordare tehnicistă a problemelor domeniului. Astfel, psihologul elvețian Carl Gustav Jung (26 iulie 1875, Keswil–6 iunie 1961, Küsnacht) – medic, psiholog și psihiatru, fondatorul psihologiei analitice – a introdus teoria *Sincronicitatea ca principiu al corelațiilor acauzale*, unde vorbește

[4] Nicolae Vasile, *Aplicații ale teoriei sistemelor în epistemologia creației și iubirii*, „Techno Market, nr. 6(47)/2014.

despre energetica sufletului[5]. Savantul elvețian a ezitat mult să publice această abordare revoluționară, tipărind-o abia în 1952, împreună cu studiul *Interpretare a naturii și psihic* (Rascher, Zürich) al celebrului fizician W. Pauli, laureat al Premiului Nobel pentru fizică.

Odată acceptată posibilitatea abordării acestei similitudini, putem folosi rezultatele din domeniul tehnic, validate de realitate, astfel:

Răspunsul în timp, definit ca modul în care se ajunge la îndeplinirea dorinței prestabilite obținut prin metode matematice și validat de realitate în sistemele tehnice și economice, este de două feluri: *răspuns exponențial* și *răspuns ciclic,* ambele raportate la factorul timp. Lucrările *Omul ciclic*[6], *Universul ciclic*[7] și, respectiv, *Românul*

[5] Carl Gustav Jung, *Opere complete 8. Dinamica inconștientului*, Editura Trei, București, 2013, p. 13–83.

[6] Nicolae Vasile, *Omul ciclic*, Editura AGIR, București, 2013.

[7] *Idem*, *Universul ciclic*, Editura Laurent, București, 2015.

ciclic[8] caută să explice, prin mijloace literar-filozofice, sensul acestei ciclicității. Dacă răspunsul exponențial este oarecum sugestiv, răspunsul ciclic este introdus de modelul matematic, între cele două tipuri de răspuns, selecția fiind decisă de valoarea concretă a unor unor parametri ai sistemului.

Poetul Lucian Blaga a avut o intuiție genială a existenței ciclicității, dar nu în timp, ci în spațiu, este vorba de modelul său filozofic referitor la „*spațiul mioritic, deal–vale*".

Alexandru Dragomir a avut, de asemenea, o intuiție privind ciclicitatea. Astfel, în paragraful *Ciclicitatea la copaci* spune: „Este ciudat că, după știința mea, numai la copaci este însemnată ciclicitatea anuală (prin cercurile trunchiului), deși cred că tot ce trăiește trece prin cicluri."[9]

Conform teoriei sistemelor, acest tip de răspuns, cel ciclic, are trei variante: *ciclic convergent*, *ciclic permanent* și *ciclic divergent*.

---

[8] *Idem*, *Românul ciclic*, Editura Arefeana, București, 2015.

[9] Alexandru Dragomir, *op.cit.*, p. 197–202.

În cazul răspunsului ciclic convergent, valoarea reală a mărimii respective oscilează convergent către dorință, amplitudinea abaterii față de dorință scăzând exponențial, devenind zero la valoarea infinită a timpului. În cazul răspunsului ciclic permanent, amplitudinea abaterii față de dorință este constantă pe toată durata considerată, iar în cazul răspunsului ciclic divergent, amplitudinea abaterii față de dorință este crescătoare exponențial în timp.

Referitor la *eficacitatea îndeplinirii dorinței prestabilite*, în cazul răspunsului exponențial, dorința respectivă ar putea fi atinsă, teoretic, doar o singură dată, pentru valoarea infinită a timpului. Pentru răspunsurile ciclice, dorința aleasă ca țintă este îndeplinită la fiecare semiperioadă a oscilației, diferența constând doar în evoluția în timp a abaterii stării reale față de dorință.

Putem da o interpretare filozofică a analizei sistemice de mai sus utilizând rezultatele acesteia în abordarea

problemei *valorii cunoașterii*, conform următorului model:

Există trei entități: *lumea transcedentală, lumea dorințelor* și *lumea reală*.

Lumea transcedentală cuprinde idei, suflete, har, inspirații, intuiții și pe Dumnezeu. Aceasta există independent de lumea sensibilă, de percepții, dar *generează dorințe*. Lumea dorințelor este una de interfață a lumii transcedentale cu lumea reală.

Dorințele pot proveni atât din lumea transcedentală cât și din lumea reală. Lumea reală cuprinde structura sistemului descris mai sus, bucla de care am vorbit, care se împarte la rândul ei în *lumea acțiunilor* care, pornind de la dorință, se dezvoltă pe direcția căi – mijloace și *lumea percepțiilor*, care, pornind de la starea reală a îndeplinirii dorințelor, se dezvoltă pe direcția percepții – dorințe. Astfel, prin legăturile sistemice și funcționalitatea descrisă mai sus, modelul oferă o supraveghere permanentă a diferenței dintre dorințe și gradul de îndeplinire

a acestora, prin lumea percepțiilor, și o activitate de ajustare, tot permanentă, a stării reale de îndeplinire a dorințelor, prin lumea acțiunilor, pe direcția căi – mijloace. Astfel, prin această interconectare continuă a lumii percepțiilor cu lumea acțiunilor, se ajunge la o mai mare eficiență a transformării dorințelor în realitate decât cele prevăzute în modelele pragmatiste cunoscute, ale lui *Peirce*[10] și *James*[11]. Acesta a scris o serie de cărți influente despre începuturile științei psihologiei, de psihologie educațională, psihologia experienței religioase și a misticismului și despre filozofia pragmatismului.

---

[10] Charles Sanders Peirce (10 septembrie 1839–19 aprilie 1914), filosof și logician american, considerat fondator al curentului filosofic denumit *pragmatism*.

[11] William James (11 ianuarie 1842, New York–26 august 1910), Tamworth, New Hampshire), medic, psiholog american și filosof, cu muncă de pionierat în aceste domenii.

Existențialismul sistemic

Modelul sistemic descris mai sus pentru analiza globală a mecanismelor cunoașterii se poate aplica și la nivelul individual. Astfel, se pot face următoarele asocieri: răspunsului exponențial – *omul exponențial*, răspunsul ciclic convergent – *omul ciclic convergent*, răspunsul ciclic permanent – *omul ciclic permanent*, răspunsul ciclic divergent – *omul ciclic divergent*, introducând noile concepte care definesc omul prin prisma teoriei sistemelor.[12]

---

[12] Nicolae Vasile, *Aplicarea teoriei sistemelor la dezvoltarea descrierii tipologiei umane din domeniul creației*, „Buletinul AGIR", nr. 1/2015.

Omul exponențial este acela care își alege o țintă pentru care depune toate eforturile să o atingă, evoluând *de jos în sus*, deși știe că aceasta se va întâmpla foarte târziu, teoretic la valoarea infintă a timpului. Această evoluție este cauzată de o *insuficiență pe direcția căi – mijloace*. În abordarea matematică a teoriei sistemelor se introduce noțiunea cantitativă de *constantă de timp*. Conform aceleiași abordări matematice, în cazul răspunsului de tip exponențial, la un moment corespunzând unei valori de timp egal cu patru constante de timp, gradul de apropiere de țintă este de peste 99%, deci, practic, se poate considera că aceasta a fost atinsă.

Omul ciclic convergent este acela care își alege o țintă pe care, din motive de o *suficiență pe direcția căi–mijloace,* o atinge *punctual, trecător, din ambele sensuri, și de jos în sus și de sus în jos,* la fiecare semiperioadă a oscilației care reprezintă abaterea față de ținta respectivă, amplitudinea acestei oscilații a abaterii scăzând exponențial

spre zero. Atingerea definitivă a țintei se face practic după patru constante de timp și teoretic la infinit, datorită unei *suficiențe a activității pe direcția percepții*.

Omul ciclic permanent este acela care își alege o țintă pe care, din motive de o *suficiență pe direcția căi – mijloace,* o atinge *punctual, trecător, din ambele sensuri, și de jos în sus, și de sus în jos*, la fiecare semiperioadă a oscilației care reprezintă abaterea față de ținta respectivă, amplitudinea acestei oscilații a abaterii rămânând permanent aceeași. Atingerea definitivă a țintei nu se va face niciodată, datorită unei *insuficiențe a activității pe direcția percepții*.

Omul ciclic divergent este acela care își alege o țintă pe care, din motive de o *suficiență pe direcția căi – mijloace,* o atinge *punctual, trecător, din ambele sensuri, și de jos în sus și de sus în jos*, la fiecare semiperioadă a oscilației care reprezintă abaterea față de ținta respectivă, amplitudinea acestei oscilații a abaterii crescând exponențial. Atingerea definitivă a

țintei nu se va face niciodată, datorită unei *insuficiențe a activității pe direcția percepții.*

În funcție de țintele alese de om și de raportarea sa la divinitate, există următoarele variante: *omul euclidian* și *omul neeuclidian*.

Omul euclidian este acela care, referitor la cele două axe paralele, *axa vieții* și *axa divinității,* prin oricare din formele sistemice (exponențial, ciclic convergent, permanent sau divergent), evoluează pe axa vieții sale, pe singura paralelă care îl poate duce spre axa divinității. Cele două axe se pot întâlni doar la infinit. Aceasta situație, prin similitudinea cu Teorema lui Euclid din geometrie, ne-a sugerat denumirea acestui tip de om ca fiind omul euclidian. Este situația normală și sugestivă.

Omul neeuclidian este acela care, asumat sau neasumat, abordează domenii în care se produc extaze. Conform filozofului și scriitorului român Emil Cioran (8 aprilie 1911, Rășinari–20 iunie 1995, Paris), care a studiat funcțiunea gnoseologică a

extazului[13], sunt considerate inițial extazul muzical, extazul mistic, extazul erotic, la care s-au adăugat ulterior extazul politic și extazul poetic. În tipul extazelor, „omul se separă de lume, dar acest act de separație este numai un moment în procesul de recâștigare a existenței."[14] Extazele sunt momente în care omul întâlnește divinitatea altfel decât la sfârșitul vieții, deci în cazul acestora, prin punctul reprezentat de ei, se pot duce mai multe paralele la axa vieții lor. Pentru aceștia există mai multe axe ale divinității, motiv pentru care, prin similitudine cu geometria neeuclidiană, am denumit acest tip de om ca fiind *neeuclidian*.

Între cele patru categorii de om – exponențial, ciclic (convergent, permanent, divergent), euclidian și neeuclidian – există toate combinațiile posibile.

---

[13] Emil Cioran, *Cartea amăgirilor*, Editura Humanitas, București, 1991, p. 6.

[14] *Idem*, *Antropologia filosofică*, Editura Pentagon-Dionysos, Craiova, 1991, p. 27.

Explicarea unor categorii de erori prin modelul sistemist

Problema erorilor a fost mereu în atenția filozofilor. Există diverse criterii de clasificare a acestora, dar acestea nu sunt legate structural de o schemă funcțională a unor modele filozofice pentru că acestea nu există.

O astfel de clasificare a fost data de către Alexandru Dragomir[15], care le numește „greșeli”:

„Feluri de greșeli:

– greșeli în înfăptuirea a ceva, în acțiuni exterioare, în «executare», de la rătăcirea drumului și până la greșeli în aparate sofisticate;

[15] Alexandru Dragomir, *op.cit.*, p. 70–75.

– greșeli față de tine însuți: aprecieri greșite ale performanței proprii, hotărâri cu efecte dezastruoase, pripeli, ratarea unor ocazii etc.;

– greșeli față de semeni: gafe, vinovății, păcate etc.;

– greșeli de raționament, de la simple greșeli aritmetice până la mari teorii greșite;

– greșeli senzoriale: confuzii, halucinații etc."

Modelul sistemist, bazat pe o structură matematică a cărei funcționalitate a fost validată, este în măsură să aprecieze și disfuncționalitățile acesteia. Acestea se concretizează în mai multe așa numite *erori*. Constatate de realitate și demonstrate teoretic la sistemele tehnice, observate și la sistemele economice, printr-o extensie interdisciplinară, acestea sunt posibile și în sistemele umaniste sau chiar la nivelul individual uman. Astfel, sunt definite următoarele tipuri de erori de funcționalitate a sistemului: *nerăbdarea sistemică, lăcomia sistemică, neglijența sistemică,*

coruperea sistemică, frustrarea sistemică, disperarea sistemică, melancolia sistemică și anxietatea sistemică[16].

Acestea fiind legate direct de funcționarea anormală a componentelor sistemului, de aici rezultă și explicarea lor:

– *Nerăbdarea sistemică* are loc atunci când la oricare dintre tipurile de răspuns nu se lasă timpul necesar pentru ajungerea la țintă, cel puțin cele patru constante de timp. Este vorba despre o întrerupere prematură a funcționării sistemului. În sistemele tehnice se cheamă instabilitate, în cele economice, pripeală, iar în cele umaniste, nerăbdare.

– *Lăcomia sistemică*, după denumirea economică – *graba*, în limbajul curent – este atunci când prin forțarea lumii acțiunilor pe direcția *căi–mijloace*, în vederea îndeplinirii premature a dorinței, se ajunge la instabilizarea sistemului, cu consecința trecerii de la un posibil răspuns convergent către

[16] Nicolae Vasile, *Analiza sistemică a erorilor vieții*, „Techno Market", februarie-martie, 2015.

un răspuns divergent. De aici vine și zicala „Graba strică treaba", valabilă în toate categoriile de sisteme: tehnice, economice și umaniste.

– *Neglijența sistemică,* după denumirea din sistemele economice, *alienarea*, neputința față de societate și față de tine însuți, în limbajul curent.

Din punct de vedere sistemic, înseamnă funcționarea *fără dorințe și fără conectarea lumii percepției* a sistemului la lumea acțiunilor, cu toate că aceasta din urmă este în funcționare normală.

– *Coruperea sistemului* înseamnă funcționarea sistemului cu *lumea percepției denaturată, inversată*. Consecința este forțarea laturii *căi–mijloace* a sistemului și trecerea spre un răspuns divergent indiferent de alte condiții. Mult înainte de apariția teoriei sistemelor, filozoful german Friedrich Wilhelm Nietzsche (15 octombrie 1844, Röcken–25 august 1900, Weimar) a avut intuiția genială conform căreia, un sistem care, deși funcțional, nu dă rezultatele

așteptate, soluția pentru a-l face viabil este dereglarea sa, *coruperea*[17], adică nerespectarea mecanismelor de funcționare ale acestuia. Istoricii numesc aceasta drept *stare revoluționară,* soluția fiind, de regulă, o revoluție.

În sistemele tehnice aceasta se cheamă funcționare în buclă cu *reacție pozitivă*, în sistemele umaniste, *minciună*, iar în cele economice, *corupție*.

– *Frustrarea sistemică* apare atunci când sistemul funcționează perfect, dar din *lipsă de har* (la sistemele umaniste), *lipsă de energie* (la sistemele tehnice) sau *lipsă de resurse* (la sistemele economice), nu se ajunge la dorința prestabilită ci la una stabilă, dar de valoare inferioară. Diferența dintre dorință și realitate se transformă în *frustrare* (la sistemele umaniste), *ineficacitate* (la sistemele economice) și *eroare* (la cele tehnice). La nivel uman, individual, frustrarea apare la creatorii care, din lipsă de har

[17] Friedrich Nietzsche, *Știința voioasă*, Editura Humanitas, București, 2013.

(inspirație, intuiție etc.), nu ajung să-și atingă țintele preconizate.[18]

– *Disperarea sistemică*, în termeni filozofici, înseamnă funcționarea *fără ținte, fără dorințe*. Aceasta a fost studiată intuitiv de către Emil Cioran[19] înainte de apariția teoriei sistemelor. De fapt, fără ținte, fără dorințe, nu exista sistem, ci doar un mecanism care funcționeaza total dereglat. În lucrarea *Pe culmile disperării*, Emil Cioran prezintă tipurile de manifestare a disperării, mai ales când aceasta devine un modus vivendi, fără a căuta să explice gnoseologic care este sursa acesteia. Și Nietzsche studiază fenomenul, concluzionând printr-o sentință foarte dură, în renumita teză *moartea la momentul potrivit*, care are legătură tot cu lipsa de ținte, unde spune că soluția existențială potrivită pentru un om care nu mai are nicio țintă este moartea.

[18] Nicolae Vasile, *Analiza sistemică a frustrării*, „Techno Market", nr. 4(57)/2016.
[19] Emil Cioran, *Pe culmile disperării*, Editura Humanitas, București, 1990.

În termeni medicali, lipsa de dorințe se cheamă *depresie* și a fost studiată de către medicul neuropsihiatru austriac Sigmund Freud (6 mai 1856, Freiberg, Imperiul Austriac, astăzi Příbor/Republica Cehă–23 septembrie 1939, Londra), fondatorul școlii psihologice de psihanaliză.

– *Melancolia sistemică* înseamnă starea care apare după o perioadă de *exacerbare a dorințelor* în condițiile în care și *toate celelalte componente ale sistemului funcționează bine* și, astfel, dorințele sunt plenar îndeplinite. Omul, în această situație, se rupe de realitate, crede că totul îi este accesibil, totul este posibil, că a ajuns la Dumnezeu, fiind în același timp permanent nemulțumit și căutând mereu alte dorințe.

La prima dorință neîndeplinită, acest tip de om se dezechilibrează și se instaurează melancolia.

Prințesa Diana a Marii Britanii, un caz cunoscut de melancolie, spunea adeseori: „Pot obține orice pentru că eu sunt prințesă!”, dar era permanent

nemulțumită față de tot ceea ce se întâmpla în jur.

Melancolia a fost studiată intuitiv de către filozoful, scriitorul și teologul danez Søren Aabye Kierkegaard (5 mai 1813, Copenhaga–11 noiembrie 1855, Copenhaga) care, prin concepția sa filozofică asupra constrângerii omului de a-și alege destinul, a exercitat o influență hotărâtoare asupra teologiei și filozofiei moderne, în special asupra filozofiei existențiale. Este considerat părintele existențialismului.

Kierkegaard scria: „Ce este melancolia?... Este isteria spiritului! Pentru orice individ, vine o vreme când face doar ce-i cer instinctele, dorințele, fără a ține cont de existență, nimic nu-i mai place, iar spiritul lui îi cere un alt mod, unul superior, de a se manifesta. [...] Dacă în realitate nu se întâmplă acest lucru, personalitatea stagnează, este refulată și apare melancolia."[20]

Filozoful danez prezintă în detaliu cazul împăratului Nero.

---

[20] Søren Kierkegaard, *Scrisoare către un prieten*, Editura Mașina de Scris, 1997, p. 28.

Emil Cioran nota: „Sentimentele negative, precum melancolia, exprimă nu un preaplin al vieții, ci o scădere a vieții, un gol al ei, o nesiguranță."[21] Și mai departe: „Melancolia îi dă omului o perspectivă a infinitului care îl arată singur și părăsit în lume."[22]

– *Anxietatea sistemică* reprezintă disfuncționalitatea sistemului cauzată de *exacerbarea lumii percepțiilor suprapusă cu insuficiența activităților din lumea acțiunilor.*

Se produce astfel o supraîncărcare a ansamblului logic.

În cazul organismului uman privit ca sistem, acesta înseamnă că, la persoanele la care din anumite motive individuale se produce o creștere a sensibilității, pe fondul unor disfuncționalități fizice, apare anxietatea. Sistemul, pe partea de acțiuni, nu mai poate duce la îndeplinire comenzile primite de la nivelul logic, în timp ce acesta primește mereu alte comenzi noi.

---

[21] Emil Cioran, *op.cit.*, capitolul *Esența grației*.
[22] *Ibidem*, capitolul *Frumusețea flăcărilor*.

Această supraîncărcare a nivelului logic conduce la diverse feluri de refulări, printre care se află și visele rele (coșmaruri), agresivitatea spirituală etc. Problema aceasta a fost studiată tot de către psihologul austriac Sigmund Freud care a analizat-o utilizând aspectul informațional[23].

Psihologul elvețian Carl Gustav Jung a abordat aceeași problemă, dar prin metoda energetică.[24]

După cum rezultă din cele de mai sus, raportarea la dorințe este esențială. Aparținând unei lumi de interfață, dorințele conțin o parte transcedentală, cea referitoare la generarea lor, și o parte reală, aceea care se referă la îndeplinirea sau neîndeplinirea acestora.

În funcție de profilul psihologic al persoanei, pot exista următoarele variante de alegere:

---

[23] Sigmund Freud, *Opere esențiale. Interpretarea viselor*, Editura Trei, București, 2009.

[24] Carl Gustav Jung, *Opere complete 8. Dinamica inconștientului. Despre esența viselor*, Editura Trei, București, 2013, p. 327–346.

– alegerea unor dorințe foarte greu de realizat, poate imposibile, pentru a căror realizare este nevoie de o perioadă lungă de timp, cu o evoluție de tip exponențial. Aceasta poate fi o variantă acceptabilă pentru cei care preferă creșterile mici, dar sigure, pentru cei care nu suportă căderile. În acest caz, este vorba despre oamenii idealiști, cu ținte din domeniul religios, artistic etc.;

– alegerea unor dorințe fezabile, posibil de realizat, dar care induc, ulterior, o evoluție ciclică, componenta alternativă putând fi convergentă, permanentă sau divergentă.

În acest caz este vorba despre oamenii pragmatici, care își asumă și posibilitatea existenței unor momente de cădere, sperând însă la o creștere medie pozitivă. Această medie crescătoare este posibilă doar la o evoluție ciclică convergentă și imposibilă pentru variantele ciclice permanentă și/sau divergentă.

Referitor la resursele care fac posibilă îndeplinirea dorințelor, acestea sunt tot de două feluri ca proveniență:

– *Resurse din lumea reală*, de genul energie, materii prime, resurse financiare, resurse umane etc., reprezintă baza atingerii țintelor propuse, intrate în sistem ca dorințe, pentru aplicațiile tehnice, economice;

– *Resurse spirituale (Har),* care vin din lumea transcedentală sub formă de intuiție, inspirație, noroc etc. și alimentează direct partea acțiunilor pe direcția căi și mijloace.

Transcedentalismul sistemic

Conform modelului sistemist, *transcedentalismul sistemic* nu înseamnă întreaga lumea transcedentală, ci doar aceea generatoare de *dorințe,* acestea fiind singurele care vor urma o cale de transformare în realități. Nu toate componentele lumii transcedentale se transformă în dorințe. Această parte se mai numește, în limbajul curent, *har*, și conține părți din noțiunile *inspirație, intuiție, suflet și divinitate.*

Inspirația sistemică nu este aceea care în mod comun intră în noțiunea de inspirație, ci doar acea componetă care este formatoare de dorințe, care

la rândul lor reprezintă interfața cu lumea reală, devenind realități prin activitatea *lumii acțiunilor*, formată din componentele *căi* și *mijloace*. Nu există o categorie de inspirație de tip pansistemism care să lucreze la toate nivelurilor din sistem.

Intuiția sistemică, în mod similar, este acea parte din conținutul noțiunii de intuiție care conduce la transformarea ei în realitate doar prin intermediul lumii dorințelor, urmând succesiunea funcțională a buclei *căi–mijloace–percepție*.

Sufletul, ca parte a lumii transcedentale, are o latură generatoare de dorințe, care reprezintă astfel o importantă componentă sistemică, contribuind la completarea lumii dorințelor cu evoluții rămase neterminate, de la o generație la alta, venind din lumea afinităților de familie, cultură, știință etc.

În accepțiunea unui model finalist imanentist, de tip panteist, divinitatea este prezentă și în cadrul sistemismului, ca generatoare de

dorințe. Acele dorințe pe care omul le trimite către Dumnezeu ajung în lumea sistemică a dorințelor, iar o parte dintre ele devin realități dacă funcționalitatea buclei *căi–mijloace–percepție* le validează ca fezabile, putând spune, asfel, că are sens să definim noțiunea de *teism sistemic*. Existența unui astfel de mecanism sistemic dă sens ideii care spune că „fii atent ce îi ceri lui Dumnezeu fiindcă dorința ți s-ar putea realiza, dar apoi să nu-ți convină".

În aceeași accepțiune panteistă, divinitatea poate interveni și separat, în celelalte componente ale sistemului, precum căi, mijloace și percepție, crescând eficiența transformării dorințelor în realități.

Dar dorințele omului nu sunt adresate numai lui Dumnezeu, ci și lui Moș Nicolae, lui Moș Crăciun etc. Și acestea urmează aceeași cale de transformare în realitate.

Logismul sistemic

Logismul sistemic, spre deosebire de panlogismul de tip hegelian, este unul țintit. Acesta cuprinde doar părțile de interfață din lumea dorințelor, lumea acțiunilor și lumea percepțiilor și nu totalitatea lumii reale și transcedentale.

O parte esențială a sistemismului o constituie *ansamblul logic*, în care intră, dorințele dinspre lumea transcedentală și *starea realităților* dinspre lumea percepțiilor, pe de o parte, și iese o mărime decizională numită *comandă*, care activează lumea acțiunilor formată din căi și mijloace, pe de altă parte. Starea realităților

reprezintă reprezentarea prin intermediul percepțiilor a realităților în sine. În aplicațiile tehnice, acest ansamblu logic se cheamă *regulator*. Răspunsul logic al acestuia este o funcție dată de *diferența dintre dorință și realitate,* care în aceleași aplicații tehnice se cheamă *eroare*.

Dependența matematică a comenzii în funcție de eroare poate fi *analitică* sau *logică*. *Comanda analitică* poate fi *proporțională, derivativă, integrativă* sau orice combinație cumulativă a acestora[25]. *Comanda logică* poate fi *binară, trivalentă, polivalentă* sau *fazzy*.

Logica binară a fost introdusă de către Aristotel. Conform acesteia, orice proces de gândire putea avea doar două variante de apreciere: *adevărat* sau *fals*. Aceasta se întâmpla cândva, în jurul anului 350 î.H., și a ținut până

[25] În tehnică, tipul de dependență dintre mărimea de comandă și eroare definește tipul de regulator, care poate fi: de tip P (proporțional), de tip I (integrativ), de tip D (derivativ), de tip PI, de tip PD sau de tip PID.

în anul 1927, când matematicianul, logicianul și filozoful polonez Jan Łukasiewicz (21 decembrie 1878, Lwow–13 februarie 1956) a introdus în *varianta matematică a logicii* – unde variantele contrare ale logicii binare erau notate cu „1" și „0" – a treia valoare posibilă între cele două, „inventând" astfel *logica trivalentă.* Logica filozofică – utilizând în deducții și demonstrații instrumentele filozofiei – și-a continuat evoluția și, în anul 1935, filozoful român Ștefan Lupașcu (11 august 1900, București–7 octombrie 1988), mai cunoscut ca Stephane Lupasco, după numele său francez, a introdus în teza sa de doctorat cu tema *The Principle of Antagonism and the Logic of Energy* o nouă logică, nearistoteliană, care a fost numită ulterior și *logica terțiului inclus.*

În anul 1942, matematicianul român Grigore Moisil (10 ianuarie 1906, Tulcea–21 mai 1973, Ottawa, Canada), în lucrarea *Logique modale,* generalizează teoria lui Jan

Łukasiewicz, introducând astfel *logica multivalentă*, varianta matematică a logicii dovedindu-se mai prolifică decât sora ei filozofică și făcând încă un pas înainte.

Evoluția logicii matematice a continuat prin apariția *logicii fuzzy*, rodul inspirației lui Lotfi A. Zadeh (n. 4 februarie 1921, Baku, Azerbaidjan), care, în lucrarea *Fuzzy sets and systems* (In: Fox J, editor. *System Theory*. Brooklyn, NY: Polytechnic Press, 1965), stabilea principiile acestei noi forme revoluționare, exhaustive, de logică, unde între cele două valori ale logicii binare pot exista o infinitate de alte valori logice. Evoluția în avalanșă a cunoașterii în epoca actuală se explică și prin dezvoltarea rapidă din domeniul logicii. Dacă din anul 350 î.H. până în anul 1927 nu s-a întâmplat nimic deosebit, după aceea, până în anul 1965, au fost patru deschideri epocale, ceea ce s-a reflectat pozitiv în toate celelalte ramuri ale științei.

Dialectica de model hegelian – bazată pe logisme tip *teză-antiteză-*

sinteză – reprezintă doar varianta binară din multiplele variante de comenzi enumerate mai sus. Toate cuceririle matematicii și logicii matematice pot contribui la dezvoltarea sistemismului prin intermediul acestui ansamblu de interfață transcedentalo-realistă.

Dacă aplicăm principiile logicii în viața individuală, vom constata că și vârsta are un rol în alegerea variantei de logică pe care o agreem. În tinerețe suntem mai radicali și, în consecință, mai atrași de logica binară și de principiul terțiului exclus, în perioada vârstei mijlocii apar fel de fel de triunghiuri și ne place mai mult logica trivalentă și principiul terțiului inclus, iar la bătrânețe tindem spre logica fuzzy. Evoluția secvențială poate fi:

În copilărie și tinerețe: logica binară sau legea terțiului exclus. Când copilul învață să vorbească își crează universul său prin întrebări simple cu răspunsuri *da* sau *nu*. Reușește să-și creeze raționamente complexe, uneori surprinzător de adevărate, doar pornind de la logica binară;

În adolescență: tânărul este radical, nu acceptă jumatăți de măsură, merge totdeauna pe logica *totul sau nimic*, deci tot logică binară;

În iubire: pentru El și Ea nu mai există nimic altceva sau altcineva pe lume, în afară de ei doi. Acesta este momentul când logica binară este cea mai radicală. Apariția unui posibil terț este, uneori, echivalentă cu moartea. Aceeași logică ar trebui să continue și în căsătorie.

La vârsta mijlocie: logica trivalentă sau legea terțiului inclus devine reală odată cu apariția primului copil. Pe lângă El și Ea, mai este și Copilul. Ulterior, mai apare soacra, să ajute la creșterea copilului, și așa se ajunge la logici polivalente.

La vârsta a treia: logica polivalentă și logica fuzzy se potrivesc mai bine, fiind necesare soluții pentru orice situație. Astfel, când apar mai mulți copii, trebuie găsită o variantă de susținere pentru fiecare; când îmbătrânesc toți cuscrii, trebuie găsită o soluție de susținere pentru toți, când

apar nepoții, trebuie coborât la mintea lor, când aceștia cresc, trebuiesc ajutați și acceptați așa cum sunt. Pentru fiecare dintre aceste probleme trebuie găsită o soluție adecvată, neluând-o de fiecare dată de la început, adică de la logica binară.

Empirismul sistemic

Empirismul sistemic, spre deosebire de cel clasic, este un empirism țintit. Diferența nu constă în evoluția fără precedent a domeniului măsurătorilor, care s-au dezvoltat mult prin electronizarea lor, și nici de interpretările de finețe bazate pe fizica cuantică, în conformitate cu principiul de incertitudine al lui Heisenberg[26], ci în faptul că percepția este permanent comparativă, între nivelul dorințelor

[26] Werner Karl Heisenberg (n. 5 decembrie 1901, Würzburg–1 februarie 1976, München), celebru fizician german, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică în anul 1932, unul dintre fondatorii fizicii cuantice.

și cel al realităților. *Percepția sistemică* este esențială în funcționalitatea sistemului.

Norbert Wiener spunea, referitor la sistemele tehnice, că orice țintă poate fi atinsă dacă mărimea respectivă poate fi măsurată. Parafrazând pentru sistemele umaniste, orice dorință poate fi îndeplinită dacă aceasta permite o percepție permanentă comparativă față de realitate și există posibilitatea de modificare a stării de realizare a acesteia prin activitatea din lumea acțiunilor, pe direcția căi și mijloace.

Activismul sistemic

Activismul sistemic, ca o cumulare a componentelor căi și mijloace, sau ca o transpunere în viață a lumii acțiunilor, reprezintă elementul de execuție a comenzilor venite de la ansamblul logic în sesul realizarii dorințelor, și se bazează pe *teoria entropiei*.

Teoria entropiei a fost introdusă pentru prima dată în termodinamică de către fizicianul și matematicianul german Rudolf Julius Emanuel Clausius (2 ianuarie 1822–24 august 1888), considerat fondatorul termodinamicii, în lucrarea sa din 1865 intitulată *The Mechanical Theory of Heat – with its*

Applications to the Steam Engine and to Physical Properties of Bodies (London: John van Voorst, 1 Paternoster Row. MDCCCLXVII). Extinderea noțiunii la alte domenii a început-o matematicianul, statisticianul, pedagogul și economistul american de origine română Nicholas Georgescu-Roegen (4 februarie 1906–30 octombrie 1994), părintele teoriei bioeconomice. Astfel, în lucrarea *The Entropy Law and the Economic Process*, Cambridge (Mass.: Harvard University Press 1971), acesta prezintă un mod revoluționar de a vedea economia.

Activismul sistemic nu se disipă în probleme transcedentale sau de percepție, ceea ce conduce la creșterea eficienței sistemului.

Acțiunile sistemului au la bază posibilitatea transformării dorințelor în realitate utilizând *entropismul sistemic,* care înseamnă provocarea *modificarilor de entropie umanistă*, privită ca produsul dintre voință și acceptanță. Voința este, în acest caz, cumularea tuturor factorilor activi

în realizarea dorințelor. Acceptanța este inversul cumulului de factori potrivnici realizării dorințelor. Acțiunea entropică este locală, nu continuă și nici ciclică, având rol doar în schimbarea de stare a unei mărimi în contextul dat.

Realismul sistemic

Realismul sistemic nu reprezintă întreaga lume reală, ci doar transpunerea în componente sistemice a lumii reale. Acesta conectează activismul sistemic cu empirismul sistemic prin intermediul logismului sistemic formând o buclă închisă care funcționează până ce dorințele devin realitate.

Sistemul este viu atâta timp cât prin bucla respectivă curge informație, conform principiului constructal: *Pentru ca un sistem de curgere de dimensiuni finite să persiste în timp (să supraviețuiască), configurația sa trebuie să se schimbe în timp astfel încât să permită un acces din ce în ce*

mai ușor curenților săi (fluid, energie, masă, informație etc.).[27]

Teoria constructală a fost introdusă de către, Adrian Bejan (n. 24 septembrie 1948, Galați, România), stabilit în SUA. Ideea vine încă din antichitate, când Heraclit din Efes (cca. 535 î.H.–475 î.H.), zis *Skoteinos* (în românește – Obscurul), filozof grec presocratic, afirma că totul este „într-un flux", de unde și aforismul *Panta rei*, adică „totul curge, nimic nu rămâne neschimbat", mai concret, „niciun om nu poate să intre în apa aceluiași râu de două ori, deoarece nici râul și nici omul nu mai sunt la fel"[28].

Sistemismul, model filozofic din curentul pragmatism, reprezintă un optim de *eficacitate* și *eficiență*.

Eficacitatea sistemică, definită drept capacitatea de a atinge țintele,

---

[27] Adrian Bejan, J. Peder Zane, *Design în natură. Cum guvernează legea constructală evoluția în biologie, fizică, tehnologie și organizarea socială*, Editura AGIR, București, 2013.

[28] Deși atribuită lui Heraclit, această faimoasă frază îi aparține, de fapt, filozofului Simplicius din Cilicia (cca 490–cca 560).

este dată din însăși modul cum a fost definit și construit modelul.

Eficiența transcedentală rezultă din preluarea din lumea transcedentală doar a acelor elemente care se pot transforma în dorințe. *Eficiența din lumea reală* rezultă din faptul că sunt active doar componentele sistemice și nu întreaga consistență a acesteia.

Relația sistemismului cu alte modele filozofice

Sistemismul este un model filozofic integrator, care nu neagă alte modele, ci le folosește în diverse funcțiuni sistemice. Pentru a putea urmări mai ușor aceasta, rezumăm esența structurii și funcționării acestuia.

Structural, sistemul cuprinde două părți principial diferite, distincte, lumea transcedentală și lumea reală, care se interfațează printr-o parte mixtă, lumea dorințelor, care include părți din celelalte două, dorințele putând fi generate atât din lumea transcedentală, cât și din cea reală.

Funcțional, dorințele astfel generate sunt duse la îndeplinire prin

activitatea desfășurată de structurile din lumea acțiunilor, sub comenzile elaborate de un ansamblu logic în care intră diferența dintre intensitatea dorințelor și nivelul lor de realizare, diferență care este elaborată în lumea percepțiilor.

Dacă ne referim la filozofii greci antici, *maieutica* (ajungerea la adevăr prin dialog) lui Socrate și Platon poate fi una dintre căile utilizate pentru realizarea unor dorințe, iar *logismul binar al lui Aristotel* face parte din ansamblul logic al sistemului.

În perioada modernă, *empirismul lui Bacon*, continuând *empirismul antic epicurian*, reprezintă punctul de pornire al unui mecanism al cunoașterii bazat pe *triunghiul abducție–inducție–deducție*, care poate fi încadrat sistemic astfel: abducția are izvoare în lumea transcedentală, inducția vine din lumea percepțiilor și ajunge în logismul sistemic, iar deducția pornește din ansamblul logic și ajunge în lumea reală, pentru atingerea unor ținte, în speță realizarea unor dorințe.

Realismul metafizic al lui Kant, foarte larg reprezentat, își are rădăcinile în transcendentalism, participă la empirism prin percepțiile relative, agnostice, cauzate de diferența dintre *lucrul în sine* și totalitatea *fenomenelor* asociate acestuia, iar la căile cunoașterii se regăsește printr-o nouă metodă numită *criticism*.

Încadrarea sistemică a acestuia presupune participarea la generarea de dorințe prin lumea trancedentală, participarea la percepție, fie ea și agnostică, prin lumea percepțiilor și înglobarea criticismului în logismul sistemic.

Panlogismul lui Hegel, impus prin metoda numită *dialectică* (ajungerea la adevar prin contradicții), bazat pe *triunghiul teză–antiteză–sinteză*, care poate fi interpretat și ca un precursor al logicii trivalente, se încadrează perfect în logismul sistemic.

Aplicată la societate de către Marx, a rezultat acea dialectică, unde *teza era societatea existentă*, *antiteza era negarea acesteia*, iar *sinteza era*

comunismul. Aceasta era plasată undeva în viitor, unul foarte îndepărtat, unde toţi indivizii vor avea tot ce doresc. Nerealismul acestei asimilări a dialecticii a condus la rezultatele ineficiente, economic şi social, unanim cunoscute, prin falimentul regimurilor comuniste în marea majoritate a cazurilor.

Pantelismul lui Schopenhauer sau *voluntarismul,* cum i se mai spune, conform căruia *voinţa* este partea intimă a existenţei sau *lucrul în sine,* se încadrează în mai multe din componentele sistemice. Voinţa, care se compune din *dorinţă plus hotărâre plus forţă vitală*[29], se încadrează sistemic astfel: dorinţa, în lumea transcedentală, hotărârea, în ansamblul logic, şi forţa vitală, în lumea acţiunilor. Voinţa nu are nicio legatură cu lumea percepţiilor. Evoluţia de la dorinţă la îndeplinirea acesteia se face pe calea cauzală, motorul acesteia fiind *principiul cauză–efect*. Din punct de

[29] Arthur Schopenhauer, *Despre libertatea voinţei*, Editura Paideia, Bucureşti, 2015, p. 52–55.

vedere epistemologic, acesta este un proces entropic.

Perspectivismul lui Nietzsche se încadrează sistemic în partea transcedentală de generare a dorințelor. Lipsa țintelor, a dorințelor era, în concepția marelui filozof german, similară cu negarea vieții.

În ceea ce privește eficiența sistemică, privită de la celălalt capăt al sistemului, la ieșirea din sistem, Nietzsche propunea, pentru prima dată, soluția coruperii sistemului în caz de neatingere a țintelor, de neîndeplinire a dorințelor, idee care-l încadrează în conceptul definit ca *existențialism sistemic*.

Pozitivismul lui Comte[30], care consideră numai lumea reală, eliminând total aspectele teologice și metafizice, precum și *pragmatismul*, atât cel al *lui Peirce* cât și cel al *lui James*, care consideră numai lumea acțiunilor, prin componentele acesteia, *căi și mijloace*, se încadrează, ambele, doar în

[30] Auguste Comte (1798–1857), sociolog și filozof francez.

lumea reală, diferind de sistemism datorită lipsei buclei închise prin lumea percepțiilor, motiv pentru care și eficiența lor în realizarea dorințelor este relativ redusă.

Elemente de sistemism în istoria neamului românesc

Există în istoria neamului românesc elemente evidente de sistemism, involuntare, acestea apărând înaintea teoriei sistemelor în sine.

Mihai Eminescu este cel care, din lumea transcedentală, reprezintă partea de dorințe a neamului, unele implicite, altele mai explicite. Acestea apar în multe dintre scrierile sale literare sau istorice, dar cel mai frumos și mai clar sunt exprimate liric, în poezia *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*.

Ca un declarat adept al lui Schopenhauer, Eminescu nu se oprește la nivelul dorințelor, ci continuă la

nivelul voinței. Astfel, el trece și în zona ansamblului logic (lumea deciziilor), și în lumea acțiunilor pentru propășirea neamului, prin influențarea mediului politic, folosind ca elemente de căi și mijloace creația sa jurnalistică[31]. În această direcție, el a fost susținut de către Titu Maiorescu. Lumea percepțiilor a fost reprezentată în contemporaneitatea marelui poet de către Ion Luca Caragiale, iar partea de dorințe din lumea reală, precum și cea mai mare parte din lumea acțiunilor, prin căi și mijloace, a venit din partea regelui Carol I.

A fost o epocă glorioasă a poporului român, deși, dacă este privită la nivelul micro, cea din piesele de teatru ale lui Caragiale, au fost destul de multe neajunsuri și atunci. Acestea însă nu fac obiectul de studiu al sistemismului.

Un rol major în clarificarea țintelor transcedentale provenite din dorințele lui Mihai Eminescu l-a avut

[31] Nicolae Vasile, *Analiza epistemologică a creației jurnalistice a lui Mihai Eminescu*, „Cronica Timpului", nr. 21/octombrie, 2016, p. 12.

marele istoric Nicolae Iorga, cel care a inițiat procesul de mitizare a poetului național.

Un alt element de sistemism românesc vine din mediul religiei. Atingerea unor ținte transcedentale, care le cuprinde și pe cele ale lui Mihai Eminescu, capătă mai multă concretețe în perioada interbelică. Un moment important l-a constituit înființarea Bisericii Ortodoxe Române (1872), cu recunoaștere la nivel de patriarhie petrecută în anul 1925. Atunci, pe bazele filozofice consolidate în jurul unor filozofi precum Constantin Rădulescu-Motru, Nae Ionescu, Lucian Blaga ș.a., cu sprijinul Bisericii revigorate, s-a format un climat național care a fost la un moment dat deturnat politic, cu efecte nefavorabile.

O confirmare involuntară – prin prematuritate, și parțială, prin referirea la spațiu și nu la timp – a sistemismului a venit de la Lucian Blaga, care a avut viziunea ciclicității lumii.

Dacă primele elemente de sistemism, expuse mai sus, nu au negat rezultatul ciclic al acestuia, a existat și

un sistemism cu tentă spre răspunsul de tip exponențial și acesta a fost cel din perioada socialistă. Acesta a negat, la început, țintele transcendentale contând doar pe cele din lumea reală, de natură economică și tehnică. Acest sistem, bazat pe dialectica de tip hegelian – adaptată nefast la societate de către Marx – a inclus în domeniul lumii acțiunilor proprii și izolarea sistemică, ceea ce a condus la încălcarea *principiului constructal*, la nivel de societate, cu efecte deosebit de negative asupra eficienței.[32]

[32] Nicolae Vasile, *Analiza constructală a existențialismului român*, „Buletinul AGIR", nr. 2, București, 2016.

Elemente de sistemism în cunoașterea universală

(În loc de epilog)

Există elemente de sistemism involuntare, și ne referim la cele premergătoare apariției teoriei sistemelor. Însăși presupusa ciclicitate, care stă la baza tuturor sistemelor zodiacale din istorie, este un indiciu de recunoaștere a funcționalității sistemice a lumii reale și chiar a celei transcedentale.

Nietzsche, prin abordarea filozofică a importanței țintelor omului, a căror lipsă o asimila cu nejustificarea vieții, dar și prin introducerea ideii că un sistem care funcționează conform propriilor reguli, dar nu produce rezultatele așteptate se justifică a fi

corupt, poate fi declarat un precursor al sistemismului.

În economie, în domeniul teoriei crizelor, este cunoscută „curba lui Kondratiev”[33], care este de tipul răspunsului sistemic ciclic permanent. Economistul rus se referă doar la economiile bazate pe piața liberă. Economiile dirijate au o finalitate de tip exponențial, stările lor reale neajungând, de regulă, la țintele preconizate, fiind astfel în situația de ineficiență permanentă, denumită anterior *frustrare sistemică*.

Ulterior teoriei sistemelor, apar mai multe elemente sistemice în evoluția economiei și societății. Asimilând strategiile cu sistemele cu reglaj automat, putem vorbi de o abordare sistemică globală în mai multe domenii de activitate. Componentele acesteia sunt:

---

[33] Nikolai Dimitrievici Kondratiev (4/17 martie 1892–17 septembrie 1938), economist rus, autor al teoriei ciclurilor economice de lungă durată, așa-numitele „cicluri Kondratiev”.

Dezvoltarea durabilă și *Globalizarea*, care pot fi considerate *dorințe sistemice*, provenite din lumea reală. Ambele au la bază teorii matematice. Astfel, fondul conceptului de *Dezvoltare durabilă* provine din noțiunea de *bioeconomie* introdus de către matematicianul Nicolae Georgescu-Roegen, părintele teoriei bioeconomice, despre care am comentat undeva mai sus.[34]

Conceptul de *Globalizare*, într-o abordare economică, are la bază *Teoria matematică a jocurilor*, introdusă de către matematicianul american John Forbes Nash Jr. (13 iunie 1928–23 mai 2015), specialist în domeniile teoriei jocului, geometriei diferențiale și ecuațiilor diferențiale parțiale, laureat al Premiului Nobel pentru Economie din 1994, care pornește de la o lucrare publicată în anul 1950[35].

[34] Nicolae Georgescu-Roegen, *The Entropy Law and the Economic Process*, Cambridge, Mass., Harvard University Press 1971.

[35] John Forbes Nash Jr., *Puncte de echilibru în jocuri cu n persoane*, Proceedings of the National Academy of Sciences 36/1950.

Lumea percepției la nivel global s-a dezvoltat foarte mult prin sistemele de monitorizare implementate și operate de rețele uriașe de calculatoare.

Lumea acțiunilor, prin componentele sale de căi și mijloace, de asemenea, are o dezvoltare fără precedent în istorie, prin cibernetizarea și robotizarea producției și prin evoluțiile spectaculoase din tehnologia informației, comunicații și transporturi.

AFORISME,
VORBE DE DUH,
GÂNDURI...

1. Orice se poate aranja, cu excepția morții și a iubirii, deși... pentru prima am ceva dubii!

2. Omul ideal este exponențial, omul real este ciclic.

3. Deșteptul trăiește intens, prostul trăiește bine!

4. Deșteptul nu are niciodată timp, pe când prostul nu știe ce să facă cu el!

5. Mai mare scriitor ajunge cel care are ce spune, dar nu știe să scrie, decât cel care știe să scrie, dar nu are ce spune!

6. Sunt unii care îl contestă pe Eminescu!... Nici în Dumnezeu nu cred toți!

7. Artiştii îşi protejează muzele precum jurnaliştii sursele.

8. Toate iubirile mari sunt inoportune. Cele oportune nu au timp să ajungă mari!

9. Civilizație înseamnă mai mult garantarea unor minime sub care să nu se poate cădea decât posibilitatea atingerii unor vârfuri!

10. Raținea este potențială, voința este executivă, iar morala le temporizează pe amândouă!

11. Omul fără Dumnezeu nu face diferența dintre bine și rău!

12. Când simți că cineva te divinizează este bine să-i dai atenție și respect, vede în tine pe Dumnezeu!

13. Democrația, dacă nu te omoară, te întărește!

14. Poate, nu poate, știe, nu știe, omul vrea să aibă și să fie!

15. Universul este ciclic, omul la fel, dar Dumnezeu ne vrea exponențiali.

16. Erorile vieții vin din forțarea sorții: să vrei să fii fără să știi, să vrei să ai fără să dai.

17. Femeia urâtă dorește să fie frumoasă, femeia frumoasă dorește

să fie deșteaptă, femeia deșteaptă nu dorește nimic.

18. Iubirea este de la Dumnezeu, iar căsătoria de la preot. Alege iubirea!...

19. Dumnezeu se poate supăra pe tine, dar tu nu te poți supăra pe Dumnezeu!

20. Prea multă iubire acumulată și neîmpărtășită dă pe dinafară și se revarsă pe altceva. La Eminescu s-a revărsat pe plante, iar la Nietzsche pe animale.

21. Celor pe care-i iubim le oferim totul, merită sau nu. Ce facem însă pentru cei care ne iubesc? Avem vreo îndatorire față de ei?

22. Căsnicie: destinul invers al fluturelui, întâi zbori, apoi te târăștii.

23. Cine crede că iubirea pentru mai multe persoane scade din valoarea fiecăreia, nu înțelege și nu simte infinitatea iubirii.

24. Nu știu să înot, nu știu să schiez, nu știu să șofez, și totuși trăiesc! Sau tocmai de aceea?...

25. Corida este o mare mârșăvie a omului. Eu țin cu taurul!

26. Înainte de a se vrea egală cu bărbatul, femeia avea totul, ea știa cum; de atunci, are numai jumătate: partea ei.

27. Albul este marea înșelăciune a culorilor!... Aceasta, care ne inspiră atâta puritate, nu este de fapt o culoare, ci un sublim amestec de culori, cele ale curcubeului.

28. Privit de pe mal, orice fluviu pare un lac banal. Măreția sa este înțeleasă doar de cei care îi cunosc întreg parcursul, în timp și în spațiu.

29. În fața celui care a trăit o mare iubire, trebuie să te închini, căci acela l-a cunoscut pe Dumnezeu!

30. Majoritatea dintre noi trăim cea mai mare parte a vieții cu persoane pe care le iubim, dar nu ne iubesc, sau ne iubesc, dar nu le iubim. Cei care, reciproc, nu se iubesc nu se adună, iar la cei care se iubesc inițial, sentimentul nu rezistă.

31. Prietenia este mai durabilă decât iubirea, pentru că, în cazul prieteniei, cei doi se sprijină necondiționat, acceptându-se așa cum

sunt. În cazul iubirii, fiecare vrea ca partenerul să se schimbe total, după dorința și asemănarea sa, și asta nu reușește decât foarte rar.

32. Căsătoria care se termină cu prietenie a fost căsătorie, dar iubirea care se termină cu prietenie n-a fost iubire.

33. Dacă o persoană căreia îi mărturisești iubirea ta se eschivează, oferindu-ți doar prietenia sa, părăsește-o imediat! Sub umbrela prieteniei sale, va fi totdeauna prin preajma ta, și astfel vei fi martorul iubirii acesteia pentru alte persoane. Viața ta va deveni un iad!...

34. În matematică, la adunare, plus cu plus va da un plus mai mare, minus cu minus va da un minus mai mare. La înmulțire, plus cu plus va da totdeauna plus, iar minus cu minus va da totdeauna tot plus, prin negarea negației. În viață, prin adunare, mai mulți deștepți la un loc vor forma o deșteptăciune mai mare, mai mulți proști la un loc vor forma o prostie mai mare, dar, prin înmulțire, nu este sigur

că din doi destepți va ieși un deștept sau că din doi proști va ieși tot un prost.

35. Cred în iubirea înaltă, care te poate ridica, până la Dumnezeu, cred în iubirea profundă, care te poate duce chiar și în mormânt, dar nu cred în iubirea veșnică.

36. Artiști, nu faceți sex cu muzele!... Puteți pierde o muză bună pentru un sex rău!

37. Dilema artistului: să facă din nevastă muză, sau din muză... nevastă?!

38. Deși este foarte plăcut, nu este bine să te iubescă multe femei, ci doar una, dar aceasta să fie aceea pe care o iubești și tu.

39. Poezia nu-i un scris, poezia e un vis!

40. O imagine face cât o mie de cuvinte, dar și ocupă memorie de calculator de peste o mie de ori mai multă.

41. Pentru că ești, n-ai loc în viață, iar fiindcă ai, te-ascunzi în casă.

42. Într-un viol, vinovat este violatorul, dar și violatul, dacă dă semne că i-a plăcut.

43. Dacă într-un sistem electric punem la un loc plusul cu minusul și nu ies scântei, înseamnă că sistemul este mort. La fel este și în politică, cu dreapta și stânga.

44. Pentru un sistem care merge bine, conform legilor proprii, dar rezultatele sunt nemulțumitoare, singura soluție este coruperea acestuia. Unii îi spun revoluție.

45. Entropia înseamnă raportul dintre a fi ajutat și a nu te lăsa ajutat.

46. Cine a introdus metafora-zicătoare „binele, înaltul cerului; răul, fundu' pământului" a favorizat binele. Înaltul cerului este infinit, iar fundul pământului, finit. Or, după cum se vede, în viața curentă, ele sunt cam egale!

47. Doamne, de mă rog la tine, o s-o duc bine poimâine; ce fac azi și ce fac mâine?...

48. Femeia are două categorii de însușiri: una, care te face să fugi după ea și a doua, care te face să fugi de ea.

49. Un om liber, bărbat sau femeie, este ca o stea: iradiază toată lumină spre exterior, către toți, asta este

menirea lui. O familie este ca o gaură neagră, o închisoare plină de lumină, dar o atrage pe toată spre interior, așa se constată. Din acest motiv, artiștii nu trebuie să se căsătorească. Dacă totuși o fac, trebuie să știe că dintr-o gaură neagră, prin explozie, pot apărea mai multe stele, dar inversul nu este posibil.

50. O recunoaștere – nu filozofică, ci factuală – a ciclicității vieții este și depresia persoanelor vârstnice, care nu se mai simt capabile să înceapă un nou ciclu.

BIBLIOGRAFIE

Studii, tratate, alte lucrări

Bejan, Adrian; Zane, J. Peder, *Design în natură. Cum guvernează legea constructală evoluția în biologie, fizică, tehnologie și organizarea socială*, Editura AGIR, Bucureşti, 2013.

Cioran, Emil, *Cartea amăgirilor*, Editura Humanitas, București, 1991.

Idem, *Antropologia filosofică*, Editura Pentagon-Dionysos, Craiova, 1991.

Idem, *Pe culmile disperării*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1990.

Dragomir, Alexandru, *O teză de doctorat la Dumnezeu*, Editura Humanitas, București, 2016.

Freud, Sigmund, *Opere esențiale. Interpretarea viselor,* Editura Trei, București, 2009.

Georgescu-Roegen, Nicolae, *The Entropy Law and the Economic Process*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press 1971.

Jung, Carl Gustav, *Opere complete 8. Dinamica inconștientului*, Editura Trei, Bucureşti, 2013.

Kierkegaard, Søren, *Scrisoare către un prieten*, Editura Mașina de Scris, 1997.

Nash Jr., John Forbes, *Puncte de echilibru în jocuri cu n persoane,* Proceedings of the National Academy of Sciences 36/1950.

Niculescu, Maria; Vasile, Nicolae, *Epistemologie. Perspectiva interdisciplinară*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011.

Nietzsche, Friedrich, *Știința voioasă*, Editura Humanitas, București, 2013.

Schopenhauer, Arthur, *Despre libertatea voinței*, Editura Paideia, București, 2015.

Vasile, Nicolae, *Omul ciclic*, Editura AGIR, București, 2013

Idem, Universul ciclic, Editura Laurent, Bucureşti, 2015.

Idem, Românul ciclic, Editura Arefeana, Bucureşti, 2015.

Reviste

„Buletinul AGIR”, nr. 1/2015; 2/2015; nr. 2/2016.

„Cronica Timpului”, nr. 21/octombrie, 2016.

„Techno Market”, Bucureşti, numerele 5(46)/2014, 6(47)/2014; 4(57)/2016.

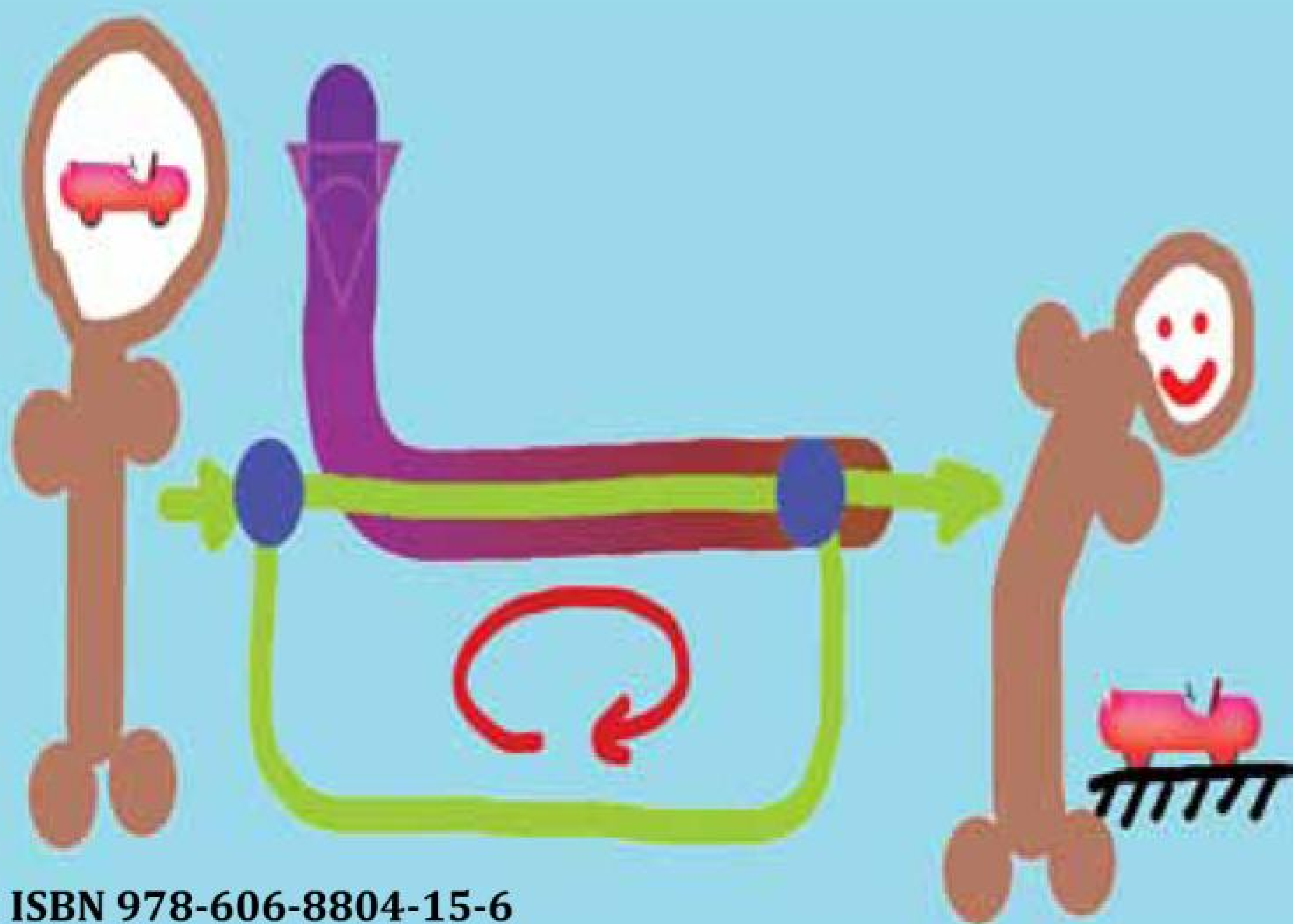
Infografie

https://ro.wikipedia.org/wiki/Panta_rei

CUPRINS

Știința, literatura și filozofia profesorului Nicolae Vasile sunt o permanentă îmbinare a lucidității cu identitatea sa scriitoricească. Aceasta îl obligă să rămână în propriile sale tipare naturale, creându-și o efigie personală, încorporând puterea de devoțiune pentru idealul comun al cunoașterii prin mai multe mijloace de abordare. Autorul manevrează cu ușurință, cu minuție „nesfârșitul infinit al cunoașterii", dând o valoare morală țelului urmărit: înnobilarea continuă a ființei umane și a vieții, a prefacerii ei în structura binelui și a urmăririi dialecticii acestor transformări. Astăzi, când au fost demonstrate științific, mai mult ca oricând, interferențele și interconexiunile logice dintre materie și spirit, dintre viață și moarte prin științele exacte – fizică, matematică, biologie, chimie, geologie, pe de o parte, și filozofie, metafizică, antropologie, istorie, pe de alta –, ne aflăm mai aproape de adevărul absolut, oare? Este doar una dintre întrebările la care încearcă să răspundă și această carte.

Vintilă Anastasescu

ISBN 978-606-8804-15-6

colecția ***P**hilo* & ***S**ophia*

editura.favorit@yahoo.com